

Gelenekten Geleceğe Doğal Bir Buluşma: Şile Bezi Koleksiyonu “35 Mil ve Ötesi” A Natural Meeting Between Tradition and the Future: Şile Cloth Collection “35 Miles and Beyond”*

Feyza Erol ^{1*}, Kemal Can ², Müge Tuğru Yıldırım ³

¹ Serbest Tekstil Tasarımcı

² Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi / Güzel Sanatlar Fakültesi / Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü

³ MUDO Mağazacılık Anonim Şirketi

MAKALE BİLGİSİ

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 10.05.2025

Kabul Tarihi: 12.06.2025

Anahtar Kelimeler:

Şile Bezi, Kültürel Miras,
Koleksiyon, Sürdürülebilirlik,
Kolektif İş Birliği.

ÖZ

Bu makalede, üniversite-sektör iş birliği kapsamında, ülkemizin kültürel miraslarından biri olan Şile Bezi ile tasarlanan “35 Mil ve Ötesi” isimli kapsül koleksiyonu tanıtılmıştır. Mahreç işareti olarak İstanbul’un ilk coğrafi işaretli tekstil ürünü olan Şile Bezi’nin tarihsel bağlamı içinde günümüzdeki konumunun ele alındığı bu çalışmada; geleneksel kullanım alanlarının yanı sıra ürün çeşitliliğinin artırılması, köklü ve yenilikçi giyim markası olan MUDO markası bünyesinde sosyal sorumluluk misyonu, kültürel bir değer olan Şile Bezi’nin gündeme getirilmesi, modern giysi tasarımlarına entegrasyonu ile çevre dostu üretim modellerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması amaçlanmıştır. Betimsel araştırma yöntemiyle markanın sürdürülebilir moda ve kültürel mirasa yaklaşımı ortaya konmuş; tasarımcılar, markalar ve kadın emeği ile gerçekleştirilen iş birliklerinin sektöre sunduğu katkılar ve Şile Bezi’nin kültürel değerinin gelecek nesillere aktarımında bu koleksiyonun örnek oluşturduğu vurgulanmıştır.

ARTICLE INFO

Research Article

Received: 10.05.2025

Accepted: 12.06.2025

Key Words:

Şile Cloth, Cultural Heritage,
Collection, Sustainability,
Collective Cooperation.

ABSTRACT

As part of a university-industry collaboration, this article introduces the capsule collection titled “35 Miles and Beyond,” designed with Şile Cloth, one of Turkey’s cultural heritages. In this study, which discusses the current status of Şile Cloth recognized as Istanbul’s first geographically indicated textile product within its historical context, the objectives include expanding its traditional areas of use, increasing product variety, and bringing this cultural value to the forefront through the socially responsible mission of MUDO, a well-established and innovative fashion brand. The collection also seeks to ensure the sustainability of eco-friendly production models through the integration of Şile Cloth into modern clothing design.

Engaging with a descriptive research method, this study presents the brand’s approach to sustainable fashion and cultural heritage. The article emphasizes the contributions of collaborations realized through designers, brands, and women’s labor within the sector, and highlights how this collection serves as a model in the transmission of the cultural values of Şile Cloth for future generations.

*Sorumlu yazar

feyzaerol951@hotmail.com

** Bu çalışma, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi ile MUDO Mağazacılık A.Ş.; üniversite-sektör iş birliği protokolü çerçevesinde, Tekstil ve Moda Tasarımı Uygulama ve Araştırma Merkezi (TEMAM) bünyesinde oluşturulan bir ekip yürütücülüğünde, “35 Mil ve Ötesi” başlıklı kapsül koleksiyonun gerçekleştirilmesi sonucunda oluşturulmuştur.

GİRİŞ

Anadolu kültürünün önemli bir parçası olan yöresel tekstiller ve üretim teknikleri, toplumsal yapı, gelenekleri ve sosyo-ekonomik durumu yansıtan kültürel miras unsurlarıdır. Anadolu insanı Neolitik Çağ'dan bu yana, çeşitli malzemeler ile teknikler kullanarak ürettiği tekstil ürünleri ve etnografik eserler aracılığıyla tarihini, toplumsal yapısını ve kültürel birikimini nesilden nesile aktarmıştır. Eser niteliğindeki bu ürünler, geçmişle gelecek arasında köprü kuran bir toplumsal hafıza niteliği taşımaktadır. Anadolu tekstilleri, dokuma, örgü, işleme, boyama gibi tekniklerle üretilmiş sanat eseri ya da işlevsel birer nesne olarak karşımıza çıkmaktadır (Uzgidim, 2024: 541). Günümüzde küreselleşme, hızlı kentleşme, sanayileşme ve değişen tüketim alışkanlıkları, yöresel tekstil ve üretim biçimlerinin sürdürülebilirliğini tehdit etmektedir. El dokumacılığı, zahmetli, yavaş, düşük üretim hacmi ve maliyetli olması sebebiyle fabrika üretimine kıyasla dezavantaj oluşturmaktadır. Ayrıca, endüstriyel ve doğrusal üretim modeliyle, küresel ticaretin ve tüketim toplumunun sürekli üretim-tüketim döngüsü bu süreci olumsuz etkilemektedir (Yetmen, 2022: 1308). Hızlı modanın yarattığı olumsuz etkilerin görünür hale gelmesi, doğrusal üretimden döngüsel ekonomiye geçişi teşvik etmiş; sürdürülebilirlik ve tasarım anlayışını odak noktası haline getirmiştir. Bu süreçte etik moda ve yavaş moda akımı gibi yaklaşımlar; yerel zanaatlar ve tekstiller, adil ticaret, çok işlevli tasarımlar, çevre dostu malzemeler ve geri dönüşümle değer kazanan ürünleri ön plana çıkarmıştır (Kipöz ve Atalay, 2015: 101). Sanayileşmenin sonucunda artan tüketimin ve ekolojik dengenin bozulmasıyla birlikte gündeme gelen sürdürülebilirlik kavramı, çevresel sorunların yanı sıra çok boyutlu bir olgu olarak ele alınmaya başlanmıştır (Erol 2024:32). Ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarının yanı sıra, kültürel sürdürülebilirlik de, sürdürülebilir kalkınmanın dördüncü temel bileşeni olarak ön plana çıkmaktadır. Kültürel sürdürülebilirlik; yerel kimliğin korunması, kültürel çeşitliliğin sürdürülmesi ve kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılması yoluyla sürdürülebilir kalkınma hedeflerine katkı sağlamaktadır (Dessein, 2015: 8). 1990'lı yıllardan bu yana, Avrupa Konseyi, Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) ve Birleşmiş Milletler (BM) gibi uluslararası kuruluşlar, kültürün kalkınmayı destekleyen dördüncü bir unsur olarak önemini savunmakta; kültür ve kültürel mirasın ekonomiye katkısını vurgulamaktadır. Bu paralelde, çevrenin korunmasında somut olmayan kültürel miras kapsamında yer alan topluma özgü değerli bilgi kaynakları, yerel ve geleneksel üretim modellerinin korunarak günümüz koşullarına uyarlanmasını gerekli kılmıştır. 2012 yılından itibaren UNESCO ve Birleşmiş Milletler'in öncülüğünde, kültürel mirasın sürdürülebilir kalkınmadaki rolü uluslararası düzeyde tartışılmaya başlanmış; 2015 yılında benimsenen "2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi" ile birlikte kültürel mirasın kalkınma süreçlerindeki önemi resmî olarak kabul edilmiştir (Türkoğlu, 2020: 134-140).

Günümüzde tasarımcılar ve markalar, küresel üretim modeline alternatif olarak sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda kültürel mirası tasarım ürünlerine ve süreçlerine dahil etmeye yönelik çeşitli çalışmalar ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, Fletcher'a (2014: 174) göre; yerel elyaf ve zanaat kullanımının yanı sıra kültürel mirasın tasarıma yansıtılmasını teşvik eden projeler, girişimler ve yaklaşımlar kültürel sürdürülebilirliğin desteklenmesine ve görünürlük kazanmasına önemli ölçüde katkı sağlamaktadır. Fletcher, bu projelerin kültür, toplum, çevre ve ekonomi olmak üzere sürdürülebilirliğin dört temel alanını eş zamanlı olarak etkilediğini ve kültürel miras kavramını yeniden gündeme taşıdığını belirtmektedir. Son yıllarda moda ve tekstil tasarımı alanında faaliyet gösteren marka, tasarımcı ve akademik kurumların hazırladığı koleksiyonlarda, Anadolu'ya özgü geleneksel malzeme, teknik ve zanaatların kültürel miras bağlamında tasarımla ilişkilendirilerek yorumlandığı ve ürün haline dönüştürüldüğü gözlemlenmektedir (Bryıklı vd., 2021: 154). Bu bağlamda, moda ve tekstil tasarımı alanında el sanatlarının özgün tekniklerinin ve motiflerinin çağdaş tasarımlara dahil edilmesi, kültürel kimliğin korunmasına katkı sağlarken yerel ekonominin canlanmasına da olanak tanımaktadır. El sanatları alanında sürdürülebilirliğin sağlanması; kırsal bölgelerde üretime yönelik istihdamın artırılması, eğitim altyapısının güçlendirilmesi, yaratıcı tasarımların geliştirilmesi, geleneksel malzeme ve tekniklerin korunarak yenilikçi biçimlerde kullanılması, ulusal ve uluslararası pazarlara entegre edilmesi için kamu ve özel sektörün iş birliğiyle gerçekleştirilebilecek bütüncül bir stratejik yaklaşıma dayanmaktadır (Er ve Kara, 2019: 760). El sanatlarının korunmasına yönelik bu stratejik yaklaşımların somutlaştırılabileceği dokuma geleneklerinden biri de Şile Bezi'dir. Ancak; Şile Bezi'nin, kültürel miras niteliği taşıyan özgün bir

dokuma geleneği olmasına rağmen, geleneksel kullanım alanlarının daralması ve üretim süreçlerinin modern tekstil endüstrisi karşısında gerilemesi nedeniyle tehdit altındadır. Bu doğrultuda; günümüzde daha çok ev ve plaj giyimiyle özdeşleşen Şile Bezi'nin, çağdaş tasarım anlayışıyla yeniden ele alınarak günlük yaşam pratiği içinde ürün çeşitliliğinin artırılması, kullanım alanlarının genişletilmesi ve sürdürülebilir üretim modelleriyle korunması öncelikli bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır.

Bu çalışma, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi ile MUDO Mağazacılık AŞ; üniversite-sektör iş birliği protokolü çerçevesinde, Tekstil ve Moda Tasarımı Uygulama ve Araştırma Merkezi (TEMAM) bünyesinde oluşturulan bir ekip yürütücülüğünde, Şile Belediyesi himayesinde bulunan üretim merkezinde dokunan, Şile Bezi ile özgün ve sayıca sınırlı üretilen giysi ürünler "35 Mil ve Ötesi" başlıklı kapsül koleksiyon ile ortaya konmuştur. Bu koleksiyon aracılığıyla, sosyal sorumluluk kapsamında ekonomik değer yaratmak ve bu topraklara ait çok yönlü kültürel bir değer korunarak yarınlara taşınmasına katkı sağlamak amaçlanırken; geleneksel dokuma sanatının modern giyim anlayışıyla nasıl bütünleştirilebileceği ele alınmıştır. Kadın iş gücünü ve emeğini desteklemek, yerel üretimi canlandırmak, çevre dostu üretim modellerini teşvik etmek ve kültürel mirası koruma yaklaşımları doğrultusunda yeni fikir ve iş modelleri geliştirmek hedeflenmiştir.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı kapsamındaki Tasarım Merkezi unvanına sahip olan MUDO Mağazacılık AŞ, yerel üreticiler ve zanaatkarlarla iş birliği yapmak üzere üniversite ile bir araya gelmiştir. Bu iş birliği, döngüsel ekonomi, sürdürülebilir tasarım ve kültürel mirasın korunmasına katkı sağlamayı, aynı zamanda geleneksel tekstil ürünlerinin ekonomik değerini artırarak sektörel dönüşümü desteklemektedir. Coğrafi işaretle tescillenmiş Şile Bezi, bu koleksiyonda kültürel bir tema olarak belirlenmiş; ekonomik bir varlık olarak sürdürülebilirliğinin sağlanması ve gelecek kuşaklara aktarılması amaçlanmıştır. Bu çalışmaya konu olan iş birliği sonucunda geliştirilen kapsül koleksiyonda kullanılan kumaşlar, Şile Belediyesi öncülüğünde ve İstanbul Kalkınma Ajansı'nın desteği ile kurulan kadın iş gücünü ve emeğini ön plana çıkarmayı hedefleyen Şile Bezi Kolektif Tasarım Merkezi'nde Şileli kadınlar tarafından ilgili merkez ve köy atölyelerinde üretilmesi planlanmıştır.

Sürdürülebilirlik bağlamında kültürel değerlerin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasına katkı sağlayan bu iş birliği projesi, MUDO markası Tasarım Merkezi tarafından yürütülmüş, süreç ve sonuçlarıyla birlikte değerlendirilmiştir. Koleksiyonun satışa sunulan ürünlerinin yanı sıra, bu projenin bulgularının akademik bir makale aracılığıyla kamuoyuna kazandırılmasına karar verilmiştir. Bu bağlamda, çalışma kapsamında öncelikle kültürel miras ve sürdürülebilirlik kavramları ilişkilendirilerek ele alınmış, kadın iş gücü, eğitim ve sektörel düzlemde kolektif iş birliklerinin önemi açıklanmıştır. Koleksiyon süreçlerinde ele alınan ve geliştirilen proje çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Şile Bezi'nin seçilmesindeki etkenler nelerdir? Sosyolojik, kültürel, ekonomik, ekolojik ve sanatsal boyutları, moda ve hazır giyim sektör bağlamında nasıl ele alınabilir?
2. Üniversite-sektör iş birliği kapsamında yapılan bu proje ile MUDO'ya, Şile Belediyesi'ne, Şile Bölgesi'ne ve MSGSÜ Tekstil ve Moda Tasarımı bölümünde verilen eğitime nasıl katkı sağlanmaktadır? İlgili taraflar için bu projenin görünenin ötesinde, daha derinde, özünde yatan başka bir anlamı var mıdır?
3. Mudo markasının yerel üreticiler, zanaatkarlar, kadın kooperatifleri ve tasarımcılarla gerçekleştirdiği iş birliği kapsamında, ülkemizin kültürel miraslarından biri olan Şile Bezi'nin "35 Mil ve Ötesi" kapsül koleksiyonunda kullanılması, yerel tekstil ürünlerinin sürdürülebilirliği, kültürel mirasın korunması, yaygınlaştırılması ve ekonomik değerinin artırılmasında nasıl bir rol oynamaktadır?

Bu çerçevede yürütülen çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan betimsel analiz metodu aracılığıyla gerçekleştirilmiş, süreç boyunca proje paydaşlarından elde edilen görüş ve gözlemler ile desteklenmiştir. Şile Bezi'nin bilinen kullanım alanlarının ötesinde, modern giysi tasarımlarına entegrasyonu ve ürün çeşitliliğinin artırılması amacıyla tasarlanan "35 Mil ve Ötesi" başlıklı kapsül koleksiyon; tasarım ve üretim aşamalarıyla kültürel mirasın çağdaş tasarım ilkeleriyle buluşturulmasında izlenen yöntemleri ortaya koyarken; üniversite-

sektör iş birliği temelinde şekillenen sürdürülebilir moda ve etik üretim pratikleri açısından örnek bir uygulamadır. Proje sürecinde, büyük ölçekli bir moda markasının yerel üreticiler ve zanaatkarlarla gerçekleştirdiği kolektif iş birliği ve çalışma kültürü benimsenmiş, kültürel bir değerın tasarım ve tasarımcı aracılığıyla yeniden yorumlanarak yaşatılmasına öncülük edilmiştir. Bu yönüyle çalışma, Şile Bezi ve benzer özelliklere sahip diğer yerel dokuma geleneklerinin sürdürülebilirlik ekseninde ele alınabileceğini gösterdiği için bir referans niteliği taşımaktadır. Bu gibi iş birliklerinin, döngüsel ekonomi, sürdürülebilir tasarım ve kültürel mirasın korunmasına yönelik destekleyici yaklaşımları olduğu, sektörel dönüşümü teşvik ettiği, yerel tekstil ürünlerinin ekonomik değerini artırdığı ve katma değer yaratıldığı gözlenmiştir.

1. LİTERATÜR TARAMASI

Bu bölümde, kültürel mirasın korunmasına yönelik sürdürülebilir yaklaşımlar çerçevesinde 2014 -2024 yılları arasında yayımlanmış akademik çalışmalar incelenmiş; temel eğilimler, bulgular tespit edilmiş ve araştırma alanındaki boşluklar değerlendirilmiştir. Literatür taraması kapsamında, Şile Bezi'nin tarihsel gelişimi ve kültürel önemi, sürdürülebilir kültürel miras ve moda ilişkisi, sosyal sorumluluk projeleri, kadın kooperatifleri ve daha önce gerçekleştirilen kolektif iş birlikleri ele alınmıştır. Araştırma sürecinde daha önce gerçekleştirilen çalışmalar arasında, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı destekli Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı SOGEP projesi kapsamında geliştirilen Şile Belediyesi Kırsal Kadın Kooperatifi modeli, yerel kalkınma ve kadının üretim süreçlerine katılımı açısından önemli bir uygulama olarak değerlendirilmiştir (İstka, 2020). Literatür çalışması doğrultusunda, başta Şile Bezi olmak üzere yerel dokuma kültürlerinin sürdürülebilirliği; kültürel mirasın korunması, kadın kooperatifleri ve kolektif üretim yapıları aracılığıyla yerel kalkınmanın desteklenmesi, yerel üretimlerin modern tasarım süreçlerine entegrasyonu ve coğrafi işaretle tescillenmiş ürünlerin küresel pazarda markalaşma potansiyeli vurgusuna odaklanılmıştır. Kolektif üretim ve çok paydaşlı iş birliği modelleri (üniversite, yerel yönetim, marka ve kooperatif iş birlikleri) geliştirilerek, üretim süreçlerinin sürdürülebilirlik, verimlilik ve sosyal etki açısından izlenebilirliğinin artırılması önerileri değerlendirilmiştir. Tasarım süreçlerine yerel hikâyelerin, sembollerin ve efsanelerin entegre edilmesi; bu unsurların dijital arşivleme, sergi anlatımları ve görsel iletişim araçlarıyla desteklenerek belgelenmesinin önemli olduğu, çeşitli araştırma kaynaklarında vurgulanmaktadır. Geleneksel bilgi birikiminin genç kuşaklara aktarımının sağlanabilmesi için usta-çırak modeli, atölye, staj ve kurs yapıları gibi yeni iş modellerine entegre edilmesinin önemi üzerinde durulmuştur.

2. METODOLOJİ

Bu çalışma, nitel yöntemler, örnek olay analizi ve betimsel analiz teknikleri kullanılarak gerçekleştirilmiş; süreç boyunca proje ortaklarından elde edilen görüş ve gözlemler ile desteklenmiştir. Üniversite-sektör iş birliği kapsamında gerçekleştirilen örnek çalışmada, Şile Bezi kullanılarak tasarlanan “35 Mil ve Ötesi” isimli kapsül giysi koleksiyon süreçleri ve sonuçları sunulmuştur. Koleksiyon aracılığıyla; kültürel mirasın ve zanaat geleneğinin korunması, Şile Bezi'nin tarihsel ve kültürel bağlam içindeki güncel işlevinin tartışılması, bu yerel dokumanın çağdaş giysi tasarımına entegre edilmesi ve çevre dostu üretim modellerinin sürdürülebilirliği, çok boyutlu bir yaklaşımla ele alınmıştır.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Üniversite-sektör iş birliği ile hazırlanan “35 Mil ve Ötesi” başlıklı kapsül koleksiyonu, geleneksel dokuma kültürünün çağdaş moda ile harmanlandığı başarılı örneklerden biridir. Bu girişim, geleneksel bir dokuma olan Şile Bezi'nin sadece bir kumaş değil; kültürel hafızayı, kadın emeğini ve yerel kalkınmayı taşıyan bir araç olarak, tasarım alanında sürdürülebilirlik anlayışıyla nasıl değerlendirilebileceğine dair bir örnek teşkil etmektedir. Gelecekte, Şile Bezi gibi yerel değerlerin kendi hikâyeleriyle birlikte dünyaya açılması ve yaratıcı endüstrilere entegre edilmesi, hem kültürel çeşitliliğin korunması hem de ekonomik kalkınma açısından önemli bir dinamik olarak değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, ileride yapılacak çalışmaların, sürdürülebilirlik ilkelerine dayalı izlenebilirlik ve belgelendirme araçlarının güçlendirilmesine odaklanması önerilmektedir.

Ayrıca, yerel ve kültürel ürünlerin küresel pazarda rekabet gücünü artırmaya yönelik dijital pazar stratejileri ile sürdürülebilir ve kolektif üretim modeli, dijital aktarım modeli, kurumsal eğitim modeli ve usta-çırak modeli gibi kültürel aktarım modelleri üzerinde de yoğunlaşılması tavsiye edilmektedir. Endüstriyel üretimle rekabet edemeyen Şile Bezi üreticilerinin organizasyonel ve pazarlama alanlarında yaşadığı sorunlara çözüm üretilebilmesi için; (Yetmen, 2022: 1329) Şile Bezi'nin geleneksel yapısının korunarak çağdaş yorumlarla özgün ürünlere dönüştürülmesi, üretiminin artırılması, evrensel boyuta taşınması, kültürel süreklilik ve ekonomik sürdürülebilirlik açısından önem arz etmektedir (Bayburtlu, 2017: 458). Bununla birlikte, Şile Bezi dokumacılığının sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla usta-çırak ilişkisine dayalı eğitimlerin yaygınlaştırılması ve geleneksel bilginin sistematik olarak belgelenerek gelecek nesillere aktarılmasının teşvik edilmesi gerekmektedir (Cebeci, 2022: 609). Bu bağlamda, yerel dokuma kültürlerinin korunması ve sürdürülebilirliği yalnızca Şile Bezi ile sınırlı kalmayıp, farklı bölgelerdeki geleneksel ürünlerde de devlet destekli modellerin ve kamuoyunun aktif katılımının önem taşıdığı görülmektedir. Örneğin, İzmir'in Ödemiş İpekçileri ve Tire Beledi dokumaları örneklerinde, coğrafi menşe işaretli kültürel dokumaların sürdürülebilirliğe katkısı ile devlet destekli modelleme (hibe, teşvik, kooperatifleşme, üretim tesisi, eğitim merkezi, pazarlama stratejisi, ihracat desteği ve dijital pazarlama) ihtiyaçları ön plana çıkmaktadır (Yaşar ve Önlü, 2022: 121). Bir diğer örnek olan coğrafi işaret belgeli Bayburt Ehram dokuma kültürünün yeni nesillere aktarımında, projelerin kamusal alanlarda sergilenmesinin kültürel sürdürülebilirliğe katkı sağladığı; sürdürülebilir tasarım yaklaşımları ve üretim döngüsüyle değer yarattığı, istihdam olanakları sunarak toplumsal fayda oluşturduğu gözlemlenmektedir (Çeçindir vd., 2023: 46). Uluslararası düzeyde ise, Dior'un 2023 Yaz erkek giyim koleksiyonunda yer alan Kutnu kumaşı, yerel dokuma kültürünün küresel ölçekte markalaşma ve ticarileşme sürecine örnek teşkil etmekte; geleneksel kumaşların çağdaş moda içerisinde yeniden anlam kazandığını göstermektedir (Elle, 2022). Bu çerçevede, kültürel aktarımın sürekliliği açısından kolektif üretim yapılarının (kooperatifler, tasarım markaları, çevrimiçi üretici ağları) önemi vurgulanarak; bu yapıların kültürel zanaatların çağdaş üretim ve istihdam alanlarında yeniden konumlandırılmasına katkı sağladığı göz önünde bulundurulmalıdır (Onur, 2020: 258). Sürdürülebilirlik kapsamında, ileri dönüşüm ve kolektif iş birliği uygulamalarının hem marka stratejileri hem de sosyal sorumluluk boyutuyla katkıları değerlendirilmelidir (Bıyıklı vd., 2024: 283). Bir diğer önemli nokta olarak, tekstil ve moda tasarımı eğitimi ile sektör iş birliklerinin yenilikçi fikirlerin endüstriyel uygulamalara dönüştürülmesindeki rolünün öne çıkarılması faydalı olacaktır (Bıyıklı, 2021: 31). Kültürel mirasın moda tasarım sürecine entegrasyonunun estetik ve kimlik temsili açısından önemine ve kültür odaklı koleksiyon modeline odaklanılmalıdır (Paralı, 2023: 144). Yerel kültürel unsurların yeniden tasarlanarak küresel pazara uyarlanabileceği ve bu süreçte ortaya çıkan ürünlerin özgün kültürel obje niteliği taşımasının, kültürel sürdürülebilirlik açısından önemli bir unsur olduğu vurgulanmalıdır (Nas, 2022: 97). Buna ek olarak kültürel mirasın, sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda ekonomik değer üreten yaratıcı endüstrilere dönüşüm potansiyeli değerlendirilmelidir (Altın, 2022: 169). Son olarak, coğrafi işaretli Şile Bezi'nin kültürel mirasının korunması ve dokuma kültürü ile el sanatlarının canlandırılması amacıyla Şile Belediyesi tarafından üretim ağının tek bir merkezde toplanması ve uluslararası tanıtım hedefiyle Şile Bezi Üretim Tesis Projesi'nin hayata geçirilmesi yönündeki çalışmaların hızlandırılması, yerel kültürel değerlerin sürdürülebilirliği ve ekonomik kalkınma açısından önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir. Bu gelişmeler, bahsi geçen kolektif üretim modelleri ve eğitim yaklaşımlarıyla birlikte, Şile Bezi'nin hem kültürel sürekliliğinin sağlanmasına hem de küresel pazarda rekabet gücünün artırılmasına katkıda bulunacaktır (İstka, 2022).

4. KÜLTÜREL MİRAS VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK İLİŞKİSİ

Bir toplumun tarihsel gelişim süreci boyunca oluşturduğu maddi ve manevi değerler, kültür aracılığıyla sonraki nesillere aktarılır. Bu değerler, çevresine olan egemenliğinin ölçüsünü yansıtan ve onu diğer toplumlardan ayıran temel özellikleridir. Miras, bir kuşağın kendisinden sonra gelen nesle bıraktığı değerler veya öğeler olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2025). Kültürel miras kavramı ise bir toplumun ortak geçmişine dair kolektif hafızayı temsil eden; toplumsal dayanışmayı, aidiyet duygusunu ve kültürel kimliğin inşasını destekleyen somut ve somut olmayan (soyut) değerler olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda, uluslararası veya ulusal düzeydeki yasa ve yönergelerde kültürel mirasın kapsamı ve korunma gerekliliği sebebiyle çeşitli

kategoriler altında sınıflandırılmaktadır. Bunlar; somut kültürel miras (sanat eserleri, arkeolojik buluntular, anıtlar ve tarihi kent dokuları), sualtı kültürel mirası (batıklar, sualtı kalıntıları ve kentler), somut olmayan kültürel miras (sözlü gelenekler, gösteri sanatları ve ritüeller) ile doğal miras (kültürel boyutu olan doğal sitler, kültürel peyzajlar ve fiziki, biyolojik ve jeolojik formasyonlar) gibi unsurları içermektedir. Bu kültürel öğelerin tarihten aktarılan deneyim ve geleneklerin sürekliliğini sağlayarak toplumsal belleği güçlendirmesi, evrensel değerleriyle bireylere öğrenme, gelişim, yaratıcılık ve farkındalık kazandırması bakımından korunması gerekmektedir (İsmep, 2014: 11). 2003 yılında UNESCO tarafından onaylanan Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'nde, kültürel mirasın korunmasının yanı sıra toplulukların ve bireylerin bu mirasa saygı göstermesi, ulusal ve uluslararası seviyede hassasiyetin artırılması, karşılıklı değerliliğin, evrensel iş birliği ve yardımlaşmanın teşvik edilmesi amaçlanmıştır. Bu miras, çevre, doğa ve tarihle etkileşim içinde yeniden üretilmekte; topluluklara kimlik ve aidiyet duygusu kazandırarak, kültürel çeşitliliğin ve insan yaratıcılığına duyulan saygının gelişmesine katkı sağlamaktadır (UNESCO, 2003: 2).

Kültürel mirasın korunması geçmişle bağ kurmanın yanı sıra, kültürel çeşitliliğin ve insan yaratıcılığının sürekliliğini sağlamak amacıyla sürdürülebilirlik anlayışıyla ilişkilendirilmektedir. Sürdürülebilirlik terimi; sürekli olma yeteneği, kaynağın tükenmeden devam etmesi veya sürekli olarak zarar görmemesi için bir kaynak sağlama veya kullanım yöntemi olarak tanımlanmaktadır (Webster, 2025). Sürdürülebilirlik kavramı olarak Birleşmiş Milletler'in 1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (WCED) tarafından hazırlanan Ortak Geleceğimiz adı verilen Brundtland Raporu'nda, bugünkü neslin ihtiyaçlarını karşılarken, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğini tehlikeye atmamak olarak tanımlanmıştır (WCED, 2025). Günümüzde bu kavram, çevresel kaynakların korunmasıyla sınırlı olmayıp; sosyal, ekonomik, ekolojik ve dördüncü kültürel sürdürülebilirlik boyutuyla da karşımıza çıkmaktadır. Bu genişleyen anlayış, Barselona'da yayımlanan ve kültürü sürdürülebilir kalkınmanın dördüncü boyutu olarak tanımlayan Kültür için Gündem 21 (2004) belgesiyle daha da vurgulanmıştır (Culture, 21: 2004). Bu çerçevede, kültürel sürdürülebilirlik, insanlığın tarihsel süreçte ürettiği kültürel bilgi, deneyim ve geleneklerin korunarak, güvenilir biçimde yeni nesillere aktarılması ve bu mirasın gelecek kuşaklar tarafından da yaşatılarak devamlılığının sağlanması sürecidir (Öndoğan ve Mıncı, 2024: 16). Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi (2003), koruma kavramını, somut olmayan kültürel mirasın yaşatılmasını, teminat altına alınmasını, araştırma, belgeleme, geliştirme, okul içi ve dışı eğitim yoluyla kuşaktan kuşağa aktarma süreçlerini kapsayacak şekilde tanımlamıştır. Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi (2005) ise, kültürel farklılıkların toplumların ortak mirası olduğuna ve sürdürülebilir kalkınmanın bir unsuru olarak korunması gerektiğine dikkat çekmiştir. Bu sözleşmeler, 19. ve 20. yüzyılın ilk yarısındaki tespit, derleme ve arşiv odaklı kültür koruma yaklaşımlarının değişerek, günümüzde kültürel mirasın yaşatılarak korunması anlayışına evrildiğini göstermektedir. Bu doğrultuda, Somut Olmayan Kültürel Miras Enstitüsü Derneği, kültürel mirasın himayesi, yaşatılması ve gelecek nesillere devredilmesi amacıyla sivil toplumun farkındalığını artırmayı, yerel yönetimler, ulusal ve uluslararası kurumlarla iş birliği yaparak kültürel miras projelerine katılmayı, etkinlikler düzenlemeyi ve etkinlikleri akademik düzeyde desteklemeyi hedeflemektedir (SOKÜM, 2003).

Kültürel değerlerin etkileşimde bulunduğu alanlar arasında sanatsal yapı ve tasarım olgusunun önemli bir yer tutması sebebiyle, her toplum kendi özgün kültürel değerlerini sanat üretimlerine yansıtma eğilimindedir. Bu sebeple, kültürel unsurların güncel sanat ve tasarım anlayışıyla yeniden yorumlanarak kullanılması, sürdürülebilirlik yaklaşımı içerisinde yaygın bir uygulama haline gelmiştir. Geleneğin geleceğe aktarımı olarak da kabul edilen bu davranış; geçmiş, güncel ve gelecek arasında dinamik bir kültürel süreklilik sağlamaktadır. Tasarım kuramı içinde kültürel değerlerin işlevlendirilmesi, özgün ve sürdürülebilir ürün tasarımı açısından önem teşkil etmektedir (Nas, 2022: 91). Günümüzde moda ve hazır giyim sektörlerinde de kültürel sürdürülebilirlik, geleneksel bilgi ve değerlerin çağdaş tasarımlara entegre edilerek korunması ve gelecek nesillere aktarılması giderek önem kazanmaya başlamıştır. Bu süreç, yalnızca bireysel çabalarla değil, kurumsal düzeyde sürdürülebilir miras yönetimiyle de desteklenmelidir. Sürdürülebilir miras yönetimi aracılığıyla kültürel değerlerin yaratıcı endüstrilere entegrasyonu, kültürel mirasın sosyal, ekonomik ve

çevresel boyutlarda yaşatılarak sürdürülebilir bir kalkınma modeli oluşturulması hedeflenmelidir (Yıldız, 2022: 173). Bu yöntem, mirasın yerel topluluklarla iş birliği içinde yönetilmesini ve sosyal kalkınmayla entegrasyonunu mümkün kılmaktadır. Türkiye'de kültürel miras yönetimi alanındaki uygulama örneklerinin incelenmesi, bu alanda yeni yaklaşımların geliştirilmesine katkı sağlamaktadır (Kuşçuoğlu ve Taş, 2017: 66). Bu kapsamda, Anadolu'nun kültürel dokumalarından biri olan ve bir proje ile yeniden üretilmeye başlanan Girit (Ada) dokumalarından, Sedefli Battaniye Dokuma Projesi örneği verilebilir. Bu projede; dokuma tekniğinin öğretilmesi, geleneksel değerlerin korunması, sürdürülebilirliğin sağlanması hedeflenmiştir. Aynı zamanda, bölgede dokumacılığın yaşatılması ve kadın üreticilere istihdam yaratmak için dokumanın kimliği bozulmadan güncel kullanımlar ile sürdürülebilmesi de önem taşımaktadır (Gezicioğlu vd., 2022: 15-34). Benzer bir örnek olan Mezitli Dokuma Projesi, kadın eğitimi ve istihdamını hedefleyen, geleneksel dokuma ürünlerinin korunması ve yaşatılmasını amaçlayan bir girişimdir. Proje, kadınların kooperatifleşerek üretim yapmalarını ve bölgesel kalkınmaya katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Bölgesel örnekler teknik analizlerle incelenip güncellenerek, geleneksel dokumaların kültürel kimliklerini koruyarak çağdaş tasarım süreçlerine uyarlanması önemi vurgulanmaktadır (Usluca vd., 2017: 34). Geleneksel değerlerin çağdaş tasarım anlayışıyla bütünleştirildiği değerli örneklerden biri olan Türkiye Dokuma Atlası Projesi, kaybolmaya yüz tutmuş zanaatların gelecek kuşaklara aktarılmasını hedefleyen bir girişimdir. Bu projeye Anadolu'nun tarihi dokuma kültürü belgelenerek, geleneksel el dokumalarının çağdaş tasarımlara dahil edilmesiyle kültürel bir süreklilik yaratmaya öncülük edilmiştir. Projenin başlangıcı olan Türkiye Dokuma Atlası Sergisi'nde, geleneksel kumaşlardan ilham alınarak aslına uygun yöntemlerle yeniden üretilmesi, kültürel değerlerin çağdaş tasarımlara aktarılması ve yerel kalkınmanın desteklenmesi hedeflenmiştir. Sonuç olarak, geleneksel dokumaların çağdaş giysi tasarımlarına entegre edilerek katma değerinin artırılması, bu ürünlerin sergilenmesi ve ticarileştirilmesi, geçmişle günümüz arasında kültürel bir bağ kurarken, aynı zamanda toplumsal fayda üreten bir kültürel ekonomi modeli ortaya koymaktadır. Tekstil ve hazır giyim sektörü başta olmak üzere, sektöre fikir vermek, yerel zanaat, zanaatkar, çevreye duyarlı üretim yöntemleri ve yerel kalkınmaya katkı sağlayarak, Türk dokuma kültürünün dünya çapında tanıtılmasına imkan tanımaktadır (TDA, 2021).

Makale konusu proje kapsamında Şile Bezi'nin seçilmesindeki etkenler nelerdir? Sosyolojik, kültürel, ekonomik, ekolojik ve sanatsal boyutları, moda ve hazır giyim sektör bağlamında nasıl ele alınabilir? Sorularına cevap aranırken; geleneksel Türk dokuma kültürünün önemli bir temsilcisi olan Şile Bezi, sahip olduğu sosyolojik, kültürel, ekonomik ve sanatsal değerler ile yerel tekstil üretiminin sürdürülebilirlik perspektifinde çağdaş tasarımlar ile harmanlanarak günümüze taşınmasının mümkün olduğu gözlenmiş, bu yönleriyle özgün bir konum edinmesinin yanı sıra, kültürel sürdürülebilirlik açısından da anlamlı bir köprü kurabileceği görülmüştür. Geleneksel dokumaların modern giysi tasarımlarına dahil edilmesi, kültürel mirasın yaşatılmasının yanı sıra tasarımda yenilikçiliğe, estetik çeşitliliğe ve katma değer artırılmasına katkı sağlamaktadır. Şile Bezi'ni sürdürülebilir kılmak amacıyla, yerel dokuma sanatının yaşatılmasına destekleyen zanaatkârlar, projeyi bilimsel temelde katkıda bulunan akademisyenler, dokumaların uluslararası tanıtımını üstlenen özel sektör temsilcileri ile kültürel mirasın korunmasına yönelik çalışmalar yürüten kurumların ortak bir platformda buluşması önem taşımaktadır. Ortaklıkların artması sürdürülebilirlik bağlamında bir dönüşüm süreci olarak değerlendirildiğinde, gelecek kuşakların tarihsel kimlikleriyle etkileşim içerisinde olmaları, geçmişle bağ kurma arzusu ve çevre sorunlarına duyulan ilgi, tasarımcı ve markaları da yerel ürünleri koleksiyonlara dâhil etmeye yönlendirmektedir. Bu doğrultuda, Şile Bezi'nin geleneksel kullanım alanlarının ötesine taşınarak hazır giyim endüstrisi içinde yeniden konumlandırılması hedeflenmiş ve süreç, somut bir koleksiyon çalışmasıyla sonuçlanmıştır.

5. KÜLTÜREL BİR DEĞER OLARAK ŞİLE ve ŞİLE BEZİ

Şile ilçesi İstanbul iline bağlı Şile bezi dokuma ve işleme ürünleri ile kültürel kişiliğini oluşturmuş Anadolu yörelerinden biridir. Cumhuriyet'in ilanından sonra, 1923 yılında Türkiye'deki ilk belediyelerden biri Şile'de kurulmuştur. Bu köklü geçmişin simgelerinden biri olan ve koleksiyona da ilham kaynağı olan Şile Deniz Feneri ise, 1859'dan beri 35 mil uzaklıktan görülebilen ışıyla, Şile'yi ve Karadeniz'i aydınlatan, Türkiye'nin en büyük deniz feneridir (Şile, 2025). Şile, Türkmenler, Ahıska Türkleri, Kafkaslar, Boşnaklar ve Çerkezler

gibi farklı etnik kökenlerin oluşturduğu kültür mozağıdır. Kırsal kesimde sürdürülen geleneksel Şile Bezi dokumacılığı, ilçe merkezinde ise bu bezden hazır giyim ürünleri üreten ve satan işletmeler halen faaliyet göstermektedir. Şile’de geleneksel kadın giyimi; siyah şalvar, gömlek, yelek, hırka, robalı uzun giysi (yeldirme), el örgüsü çorap, oyali başörtüsü (bürme/örtme) ve kışın ehram şal kullanılmaktadır. Geleneksel erkek giyimi; keten şalvar ve “ecem” adı verilen yakasız, yarım düğmeli gömlektir. Şile Bezi, ilçenin ekonomik ve kültürel yapısında önemli bir yere sahiptir. Ancak modern üretim yöntemlerinin yaygınlaşması, el dokumacılığını maliyet ve zaman açısından zorlaştırmış; geleneksel üretim yerini otomatik tezgâhlara bırakmıştır. Kadınların nesilden nesile aktardığı bu el sanatında bilgi aktarımı kesintiye uğramış, ustaların sayısı azalmış ve zanaat yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır (Temir, 2010: 281–285).

Görsel 1. Şile Kadınları ve Dokumacılık, Geçmişten Günümüze Şile ve Bezi (Temir, 2010: 61).

Şile Bezi’nin sürdürülebilirliği ve gelecek kuşaklara aktarımı açısından, yazılı kaynak eksikliği nedeniyle bu alandaki arşivleme ve kaynak üretim çalışmalarının artırılması önem taşımaktadır. Şile Bezi’nin kültürel sürekliliğin sağlanabilmesi için eğitime ek olarak yerel ve ulusal müzelerin, koleksiyonların, tarihî-kültürel-etnografik nesnelerin belgelendiği kültür envanterlerinin oluşturulması; üretimi devam edenler için mahreç işareti ile geleneksel ürün tescili alınması ve özgün kültürel değerlerden ilhamla yeni örneklerin geliştirilmesi gerekmektedir. Anadolu dokumaları, dokundukları yörelere göre malzeme, renk ve desen açısından farklılık göstermesi nedeniyle, ulusal ve yerel ölçekte sınıflandırılmakta; yöresel dokumalardan örnekler, yüksek öğretim ve kamu sektörüne ait diğer kurumlar, sosyal yardım kurumları, ortaklıklar, ilgili üretici kuruluşlar Türk Patent Enstitüsü’ne yapılmış olan başvurularıyla coğrafi işaret ve köken adıyla tescillenmektedir (Uğurlu, 2022: 208).

Partone Rangi	Green	100
Tiksoni	C	0
	M	0
	Y	100
	K	0
	C	0
	M	10
	Y	90
	K	0

Görsel 2. ve 3. Şile Bezi Dokuma, Şile Belediyesi El Sanatları Mağazası (TDA, 2021:88), Coğrafi İşaret ve Geleneksel Ürün Adı Resmi Amblemleri (Mahreç İşareti Amblemi TPK, 2021).

Mahreç işareti, belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleriyle belirli bir coğrafi bölge ile özdeşleşen ve hammaddesi, üretim süreci, işlenmesi veya diğer işlemlerinin en az birinin bu bölgede gerçekleştirildiği ürünler için kullanılan, coğrafi işaretle tescillenmiş bir tür olarak belirtilmektedir (TPK, 2025). Şile Bezi, Şile Bezini Yaşatma, Koruma ve Geliştirme Derneği tarafından 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu çerçevesinde, 26 Ağustos 2014 tarihi itibarıyla koruma altına alınmak amacıyla 272 numaralı mahreç/coğrafi işaret tescillenmiştir (TDA, 2021: 88).

5.1. Şile Bezi Dokumacılığının Tarihsel Süreci

Şile Bezi, İstanbul’un Şile ilçesinde üretilen geleneksel bir el dokumasıdır. Kökeni, Osmanlı döneminde bölgede yerleşik düzene geçen Türkmen boyları Manavlar ile Rum topluluklarının dokuma kültürüne dayanmaktadır. 14. yüzyılda keten ipliğiyle yapılan dokuma gelenekleri ile tanınan Manavlar, Şile Bezi’nin gelişiminde önemli rol oynamıştır (TDA, 2021: 88). Şile Bezi 1950 yılına kadar yerel halkın giyim ihtiyaçlarını karşılamak üzere üretilmiştir. 1970’lerin sonlarına doğru keten üretimindeki verimin düşmesi sebebiyle, ülke

genelinde keten liflerinin üretimi azalmış yerini pamuğa bırakmıştır. Şile Bezi dokumacılığına ilişkin yazılı kaynaklar bulunmamakla birlikte, Şile ve çevresindeki köylerde günümüzde bilinen şekliyle bu dokuma ve işleme geleneğinin 150 yılı aşkın süredir sürdürüldüğü bilinmektedir. Şile Bezi üretimi, yüksek maliyetler ve azalan talep nedeniyle atölyeler tarafından giderek daha az tercih edilmektedir. Öte yandan, köylerdeki dokuma atölyelerinin sayısı yaşlılık, ölüm ve teşvik eksikliği gibi nedenlerle azalırken; fabrikasyon üretim girişimleri ise yetersiz yatırımlar nedeniyle başarısız olmuştur (Temir, 2010: 285-287). Günümüzde Şile Bezi dokumacılığı hala eski yöntemlerle devam ettirilmekte ve coğrafi işaret kurallarına uygun bir şekilde üretilmektedir.

5.2. Şile Bezinin Yapısı ve Özellikleri

Şile Bezi, geleneksel yöntemler ile pamuk ipliğinden dokunan, sadece Şile'ye özgü bürümcük bir dokuma bezdir. İlk dönemlerde keten ipliği kullanılarak üretilen Şile Bezi, artan talep doğrultusunda günümüzde pamuk ipliğiyle üretilmeye başlanmıştır. Şile Bölgesi'ne has otantik özellikleri, bu ismin verilmesinde etkili olmuştur. Şile bezinin en önemli özelliklerinden biri kullanılan ipliğinin kalitesidir (T.C.Ş.K., 2016). Özgün Şile Bezi'nin ipliği 20 numara kıvrıcık iplikle yapılmaktadır. Atkı ve çözüğünde kıvrak adı verilen bükümlü pamuk ipliğinin tercih edilmesi, Şile Bezi'nin hacimli ve bürümcüklü yapısının oluşumunda önemli bir rol oynamaktadır. Yıkama sonucunda eni yaklaşık olarak %15 oranında çekmektedir (TPK, 2017). Günümüz Şile Bezi dokumalarında kıvrık iplik, benzerlerinden daha pahalı olduğu için maliyeti düşürmek amacıyla daha az tercih edilmektedir (Temir, 2010: 285-287). Şile Bezi; ekru pamuk ipliği ve bezayağı dokuma örgüsüyle üretilmektedir. Şile Bezi'nin belirgin niteliği, dokuma işleminin tamamlanmasının ardından bezlerin kaymaklama adı verilen bir yöntemle kireç kaymağında bekletilmesi, sonrasında Karadeniz'in düşük tuz oranına sahip suyunda yıkanmasıdır. Bu işlem, tuz ve minerallerin bezin doğal yapısına nüfuz etmesini sağlamaktadır. Ardından, bezler kumlar üzerinde kurutulmaktadır. Ancak günümüzde, kumsalda kurutma geleneği, çevresel atıklar ve kirlilik gibi faktörler nedeniyle giderek daha az uygulanmaktadır. Kumaşların incelik ve kıvraklık gibi farklı özelliklerine bağlı olarak aldıkları isimler, Ham Bez, Kasterli Bez, Bürümcük Bez ve Melez Bez olarak sınıflandırılmaktadır. Şile Bezi, mendil, yağlık, çevre, uçkur, peşkir, sofrta örtüsü, yatak örtüsü gibi çeşitli örtülerin yanı sıra, gömlek, don (şalvar), iç çamaşırı, entari ve başörtüsü gibi giyim ürünlerinde de kullanılmaktadır (TDA, 2021: 88). Şile Bezi dokumaları üzerinde yer alan, yöreye ait karakteristik motifler, bu bezin özgünlüğünü pekiştiren önemli unsurlardan biridir. Kıvrak ve delikli yapısı sayesinde vücudun hava almasını sağlayarak, ferah, nem emici, ekonomik ve sağlıklı bir giysi olma özellikleriyle tercih edilen Şile Bezi giysiler, geleneksel olarak bol ve konforlu modellerde üretilir, bu da kullanıcıya hareket özgürlüğü sunmaktadır (Temir, 2010: 235,237).

Şile Bezi dokunduktan sonra, kullanım amacına göre çeşitli süsleme teknikleri ile işlenmektedir. Giyim ürünlerinde özgün Şile motifleri nakış işleme teknikleriyle, örtü, çay takımı ve perde gibi ev tekstili ürünlerinde nakışın yanı sıra saçak bağlama teknikleri de kullanılabilir. Hesap işi adı verilen nakış işleme tekniğiyle; düz iğne, verev iğne, balıksırtı, kesme, çiğerdeldi, civankaşı, ajur ve hasır iğne gibi farklı işlem basamakları kullanılarak motifler oluşturulmaktadır. Bu işlemler, kasnak kullanılarak Şile Bezi üzerine işlenmekte ve çoğunlukla kanaviçe ile sarma teknikleri tercih edilmektedir. Şile'de bazen değişkenlik göstererek nesilden nesile aktarılan motifler, kendine özgü isimlerle tanınmaktadır. Anneden kıza geçen bu motiflerin yanı sıra, yörenin önemli olaylarından etkilenen motiflerde Şile'nin motif hazinesini zenginleştirmektedir. Atatürk'ün Şile ziyaretine özel olarak tasarlanıp çay örtüsüne işlenen Gazi Sofrası motifi, bu motiflere örnek teşkil etmektedir. Şile Bezi'nin 200'ü geçen ve en yaygın olarak kullanılanlar motifleri arasında; Hapishane Penceresi, Zülûf tarağı, Hanım Yanağı, Kartopu ve Sümbüllü Çatlak bulunmaktadır (MEB, 2012: 25-26).

Görsel 4. Gazi Sofrası, Zülûf Tarağı, Sübüllü Çatlak, Şile Feneri, Şile Kadınları ve Dokumacılık, Geçmişten Günümüze Şile ve Bezi (Temir, 2010: 276,278).

5.3. Şile Bezi Üretimi

Geçmişte geleneksel el tezgahlarında 40–45 cm eninde dar kumaşlar şeklinde üretilen Şile Bezi, günümüzde kullanım alanlarının çeşitlenmesine bağlı olarak 40, 65 ve 80 cm enlerinde, 20 metrelik rulolar halinde dokunmaktadır; ortalama 12 saatlik bir üretim süreci sonunda 20 metre Şile Bezi elde edilebilmektedir. Geçmiş yıllarda Şile’de dokuma işlemi, düzen adı verilen ve kamçı mekanizmasıyla donatılmış geleneksel ahşap el tezgahlarında gerçekleştirilmiştir. Zamanla artan talep, ürün çeşitliliği ve ihtiyaçlar doğrultusunda süreç, önce metal kara tezgahlara, ardından modern teknolojik tezgahlara taşınmıştır. Sanayinin gelişmesi ve otomatik tezgahların kurulmasından sonra fabrikasyon üretimin başlamasıyla, el dokuması Şile Bezi üretiminin büyük bir kısmı yavaş yavaş yerini makinelere bırakmıştır. Günümüzde Şile’de atölyelerde genellikle Bursa yapımı Uşak tipi motorlu otomatik tezgahlar kullanılmaktadır (Temir, 2010: 244,246). Dokuma tezgahı; iskelet yapısı üzerine yerleştirilen çözgü levendi, çerçeve, gücü telleri, tefe, tarak, pedal sistemi, kumaş levendi, masura, mekik, tığ, tarak tığı ve gücü tığı gibi temel ve yardımcı bileşenlerden oluşmaktadır (MEB, 2012). Şile Bezi üretim süreci üç temel aşamadan oluşmaktadır: İlk aşama olan ön hazırlık süreci; ipliğin dokumaya uygun hale getirilmesini sağlayan haşılama, çözgü hazırlama ve tahar işlemlerinden oluşmaktadır. Ön hazırlık aşamasında, Şile Bezi dokumasında Ne 20/1 numaralı, ham pamuk iplikler kullanılmakta ve bu iplikler dokuma sürecine uygun hale getirilmek üzere işlenmektedir. 100–1.300 tur/m arası yüksek büküm özelliğiyle kumaşa esneklik ve kırışık bir doku kazandırarak hava geçirgenliğini artırmakta; üretim süreci ise ipliklerin bürüm’lerden ayrılıp çilelere (keleplere) dönüştürülerek suda bekletilmesiyle hazırlanmaktadır. Haşılama işlemi; pamuk ipliklerine dayanıklılık, kayganlık ve kabarıklık kazandırmak amacıyla su, un ve ısı ile hazırlanan çiriş adı verilen karışımın içine önceden ısıtılmış iplik çilelerinin daldırılması, karıştırılarak emdirilmesi ve kurutulması sürecini kapsayarak, hem dokuma verimliliğini artırmakta hem de ipliğe gereken esnekliği sağlamaktadır. Çözgü hazırlık aşamasında; dokuma işlemi için haşıllanan iplik topları (çileler) kurutulduktan sonra bobinlere sarılarak çözgü çağlığına dizilmektedir. Geleneksel çıkırıklar veya modern elektrik motorlu makineler yardımıyla bobin, makara ya da masuralara sarılarak çözgü hazırlığına alınmaktadır. Çözgü çağlığına dizilen bu iplikler, belirlenen en ve çözgü iplik sayısına göre çözgü levendine aktarılmaktadır. Bezayağı tekniğiyle çalışan tezgahlarda, iki çerçeve çözgü iplikleri arasında boşluk oluşturarak, atkı ipliği olan mekiğin geçişine olanak tanınması sonucunda dokuma işlemi oluşturulur. Tahar işleminde; çözgü iplikleri çapraz sırasına göre tezgâhtaki gücülerden tek tek elle geçirilerek çerçevelere ayrılmaktadır. İpliklerin tarak taharına uygun şekilde taraktan geçirilmesi işlemine tahar denilmektedir. Daha sonra tezgahta dokunmuş kumaşın sarıldığı ön levende (gebedir) bağlanarak dokuma işlemi için tezgah hazır hâle getirilmektedir (TPK, 2017).

Görsel 5. Geleneksel Şile Bezi’nin haşılama ve çözgü hazırlama işlemi. (İstanbul, Şile, 2024), Geçmişten Günümüze Şile ve Bezi (Temir, 2010: 266).

İkinci aşama, el dokuma veya yarı otomatik dokuma tezgahlarında gerçekleştirilen dokuma aşamasıdır. Dokuma tezgahına geçirilen ipliklerin mevcut ipliklerle düğümlenmesiyle dokumaya hazır hale gelen çözgü iplikleri, tarak, gebedir, gücü, tefe, ayaklık ve kamçı gibi parçaların yardımıyla genellikle düz bezayağı örgü tekniğiyle üretilmektedir. El dokuma tezgahında, Şile Bezi, kamçılı tip tezgahlar kullanılarak, dokumacının pedallarla çerçeveleri hareket ettirip çözgü iplikleri arasında mekik yardımıyla atkı ipliğini geçirerek ve tefe ile sıkıştırarak manuel kontrol gerektiren geleneksel bir süreçle üretilmektedir. Yarı otomatik dokuma tezgahı ile dokuma ise; el dokumasındaki temel işlemleri elektrik motoru desteğiyle mekanikleştirerek üretim sürecini kolaylaştırmaktadır.

Görsel 6. 33. Uluslararası Şile Bezi Kültür ve Sanat Festivali'nden bir kesit (İstanbul, Şile, 2023).

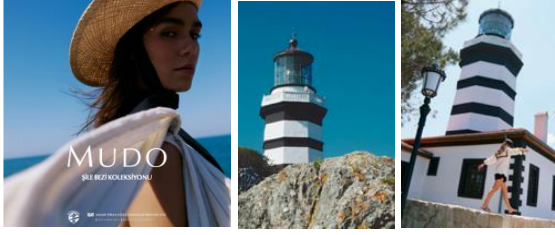
Üçüncü aşama olan kaymaklama, yıkama ve kurutma süreçleri, Şile Bezi'ne özgü son uygulamaları oluşturmaktadır. Kaymaklama işleminde; tezgahtan alınan doğal sarımtırak renkteki Şile Bezi, kireç kaymağı ve çamaşır sodası ile hazırlanan karışımda ağartılıp durulanmaktadır. Yıkama ve kurutma işlemi; Karadeniz'in deniz suyu ve kumsalında geleneksel yöntemlerle yıkanarak kurutulmaktadır. Böylece beze, kendine özgü beyazlık, bükümlü yapı ve kıvraklık gibi ayırt edici nitelikleri kazandırılmaktadır. (TPK, 2017).

Görsel 7. Geleneksel Şile Bezi'nin kireçle beyazlatılması, denizde yıkanıp kumda kurutulması, -1960 yılları Aşın Deniz Kuru Koleksiyonu, Geçmişten Günümüze Şile ve Bezi (Temir, 2010: 270).

6. MUDO VE “35 MİL VE ÖTESİ” PROJESİ, ŞİLE BEZİ KAPSÜL KOLEKSİYONU

MUDO markası için tasarlanan, “35 Mil ve Ötesi” kapsül koleksiyonu; Mudo tasarım merkezi ile Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi iş birliği protokolü kapsamında, Tekstil ve Moda Tasarımı Uygulama ve Araştırma Merkezi (TEMAM) bünyesinde Prof. Kemal Can ve Dr. Öğr. Üyesi Gözde Bursalıgil Norcross yürütücülüğünde, İstanbul Kalkınma Ajansı'nın desteğiyle kurulan, İstanbul ili, Şile ilçe Belediyesi'ne bağlı üretim merkezinde dokunan mahreç işaretli tekstil ürünü Şile Bezi ile hazırlanmıştır. Şile Bezi'nin kültürel bir tema ve ekonomik bir değer olarak sürdürülebilirliğinin sağlanması, gelecek kuşaklara aktarılabilmesi, doğal ve çevre dostu üretim modellerinin desteklenmesi ve kadın iş gücünün ön plana çıkarılması proje taraflarının amaçladığı ana unsurlar olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda yürütülen çalışmalar kapsamında, üretim merkezinde üretilen kumaşların bazı yönlerinin tasarlanan ürünlere uygun olmaması nedeniyle istenilen her kumaşa bu projede yer verilememiştir. Ancak kadın emeğiyle şekillenen doğa dostu kıymetli ve özel olan kumaşların geçmişten günümüze ulaşmış önemli bir miras olarak ileride gerçekleştirilecek projelerde kullanılması planlanmaktadır. Şile Bezi, “35 Mil ve Ötesi” koleksiyonunda yer alan giysiler; sürdürülebilir moda anlayışıyla yeniden yorumlanarak günümüz kadınlarının gardırobuna zamansız, hafif ve rahat parçalar kazandırmayı, var olan ürünlerin geliştirilmesiyle ürün gamına yeni tasarımlar eklemeyi amaçlamaktadır.

Görsel 8. MUDO Şile Bezi koleksiyonundan kampanya çekim görselleri (MUDO, 2024).

Koleksiyonun fikir ve tema belirleme, tasarım geliştirme süreçlerinin danışmanları, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölüm Başkanı Prof. Kemal Can ve Dr. Öğr. Üyesi Gözde Bursalıgil Norcross'un bu özel koleksiyona ilişkin değerlendirmesinde, “çalışmanın sosyal sorumluluk bilinciyle şekillendiğini ve Şile Bezi'nin kültürel değerinin korunarak gelecek kuşaklara aktarılmasının amaçlandığını” ifade etmiştir. Danışmanlar; “Şile Bezi'nin yalnızca bir bez olmadığını, ondan üretilen kadın giysilerinin, yalnızca estetik kaygılarla değil, aynı zamanda geçmişe ve kültürel mirasa ait değerleri yansıtacak biçimde tasarlandığını vurgulamış; bu kumaşın yalnızca işlevsel bir materyal olarak değil, kültürel bir taşıyıcı olarak ele alınması gerektiğini” belirtmişlerdir. Ayrıca, “gösteriştenden uzak lüks anlayışı ve sadeliği yansıtan, tercih edilme isteği uyandıran; katman, volan ve hacim gibi tasarım unsurlarının ön plana çıktığı, özenle tasarlanmış giysilerin sunulduğunu” dile getirmişlerdir.

Mudo Giyim Genel Müdürü Hakan Kavaklı, markanın tasarım anlayışını şu şekilde açıklamaktadır: “Mudo'nun önceliğinin rahat, kaliteli ve ulaşılabilir ürünler yaratmak olduğunu, markanın tüm dönemlerde doğanın izinden gittiğini ve kültürel mirasımız olan Şile Bezi ile tasarlanan kapsül koleksiyonun, Mudo'nun doğal kumaş tercihinin bir uzantısı olduğunu belirtmiştir. Şile Bezi ile doğadan ilham alarak oluşturulan bu zamansız koleksiyon aracılığıyla, kültürel değerlerimizi gelecek kuşaklara aktarmayı hedeflediklerini” vurgulamıştır.

Proje kapsamında gerçekleştirilen koleksiyon faaliyetleri üç aşamada planlanmış olup; süreç adımları, kavram geliştirme, ürün geliştirme ve ürün doğrulama olmak üzere tüm süreçler başarıyla yürütülmüştür. Kavram geliştirme sürecinde; Şile Bezi'nin doğal yapısı ve özel üretim süreci, proje ekibi tarafından incelenmiştir. Bu süreçte; tasarım kriterleri, tema (konsept) fikirleri, yaratıcı (kreatif) tasarım ve teknik tasarım aşamaları düzenlenmiştir. Yapılan araştırmalar (literatür araştırması, benzer ürün inceleme, tedarikçi araştırması) doğrultusunda, tasarım kriterleri ve tema fikirleri oluşturulmuştur. Yaratıcı tasarım ve teknik tasarım aşamaları ise belirli bir sistematik çerçevesinde kurgulanmıştır. Projenin ilk fikirden somut hale gelene kadar olan bu süreçler; ilham ve fikir geliştirme, problem tanımlama ve hedef kitle belirleme, beyin fırtınası, ilk tasarım ve eskizler, prototip oluşturma, geri bildirim, değerlendirme ve son tasarımın geliştirilmesini kapsamaktadır. Teknik tasarım aşamasında ise; tasarlanan ürünlerin işlevsel ve verimli bir biçimde üretilebilmesi için malzeme seçiminden nihai ürüne kadar olan süreçlerin detaylandırılması sağlanmıştır. Ürün geliştirme sürecinde; renk belirleme, tema belirleme, tema paftası (moodboard) oluşturma, kumaş seçimi, kumaş tedariki gibi temel adımlar planlı bir şekilde yürütülmüştür. Tasarım bütünlüğünün sağlanması, hedef kitle beklentilerinin karşılanması ve estetik-işlevsellik dengesinin korunması esas alınmıştır. Şekillenen proje kapsamında; tasarım merkezi bünyesinde, dokuma tedarik ekibi, yönetim departmanı, tasarım ekibi ve proje yürütücülerinin iş birliğiyle hedef kitle odaklı ihtiyaç analizi yapılmış, model çeşitliliği planlanmıştır. Kavram geliştirme sürecinde belirlenen fikirlerin görsel anlatımını içeren tema paftası hazırlanmıştır. Şile Bezi koleksiyonu renk seçiminde, kumaşın doğal dokusunu ve kültürel özgünlüğünü ön plana çıkarmak amacıyla, ham pamuk ipliğinin karakteristik yapısını yansıtan ekru renk Feneri'ni çağrıştıran siyah-ekru çizgiler ile birleştirilerek çevresel sürdürülebilirlik ilkesine hizmet edilmiştir.

Görsel 9. 2024 İlkbahar/Yaz “35 Mil ve Ötesi” temasına ait pafta örneği (MUDO, 2024).

2024 İlkbahar/Yaz sezonu için oluşturulan “35 Mil ve Ötesi” Şile Bezi Kapsül Koleksiyonunda; Şile’nin geçmişinde çok önemli yer tutan ve isimlerini Şile’den alan iki eski dostun, Şile Feneri ve Şile Bezi’nin birlikteliğinden esinlenilmiştir. Şile Feneri; açık havada fiziksel olarak “35 mil” uzağı gösterir, aydınlatır. Neye baktığını bilenlere rota, söz konusu alan ve Şile hakkında -tarihi, kültürel, sosyolojik, psikolojik, ekonomik/ticari...- çok önemli bilgiler verir, neler olup bittiğini anlatır... Şile Bezi ise, ister açık havada isterse kapalı havada, görsel ve düşünsel olarak “Ötesini” gösterir, aydınlatır. Şileli kadınlarımızın dokuduğu Şile Bezi’ne ve Şile Bezi’nden yapılmış ürünlere yakından bakın, dokunun, hissedin, düşünün... size her bakımdan iyi gelecektir (Can ve Bursalıgil, 2024).

Kumaş seçimi ve tedarik aşamasında, koleksiyonda kullanılan bezler; Şile Belediyesi öncülüğünde, İstanbul Kalkınma Ajansı desteğiyle kurulan Şile Bezi Kolektif Tasarım Merkezi ile Şile Bezi Kırsal Kadın Kooperatifi iş birliğinde, ilgili merkez ve köy atölyelerinde özel olarak dokunmuştur. Hedef tüketiciye yönelik “35 Mil ve Ötesi” temalı Şile Bezi giysi kapsül koleksiyonu için 13 farklı görünüm ve etiket tasarımları oluşturulmuştur.

Görsel 10. ve 11. 2024 İlkbahar/Yaz “35 Mil ve Ötesi” kapsül koleksiyon çizim görselleri ve ürünlerde kullanılan etiket görselleri (MUDO, 2024).

Ürün doğrulama süreci; numune üretimi, numune giysi provası, koleksiyon sunum adımları olmak üzere ürünlerin tasarım kriterlerine ve kullanıcı deneyimine yönelik uygunluğunu doğrulamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Numune üretiminde, tasarımlara uygun biçimde belirlenen malzeme ve tekniklerle ilk prototip ürünler üretilmiştir. Numune giyim provasında ise, canlı modellere giydirilerek numuneler üzerinde teknik ve estetik değerlendirmeler yapılarak gerekli düzeltmeler uygulanmıştır.

Görsel 12. 2024 İlkbahar/Yaz “35 Mil ve Ötesi” koleksiyon uygulama görselleri (MUDO, 2024).

Koleksiyon sunumunda geliştirilen ürünler, koleksiyon bütünlüğü içinde sunulmuş, çekim kampanyası hazırlanarak Şile'nin doğal güzellikleri eşliğinde dijitalleştirilerek belgelendirilmiştir. Gerekli kriterlerin yerine getirilmesiyle, Mudo kalitesinde doğaya, dünyaya ve bedene saygılı ürün geliştirme projesi başarıyla tamamlanmıştır. Koleksiyon, 2024 Haziran ayında yurtiçi/yurtdışı seçili Mudo Mağazalarında ve mudo.com.tr online satış kanalında yerini almıştır. Tasarım merkezi projesi olarak tasarlanan, üretilen ve satışa sunulan ürünler başarılı satış rakamları ile elde edilen cironun % 0,95 pay sahibi olmuştur.

Görsel 13. Ürünlerin mağaza içi sunumları ve ürün etiket görseli (MUDO, 2024).

Görsel 14. MUDO Şile Bezi koleksiyonu kampanya çekim görselleri (MUDO, 2024).

7. KOLEKTİF İŞBİRLİĞİNİN TARAFLAR AÇISINDAN ÖNEMİ

Kolektif kelimesi, birçok kişi ya da nesnenin bir araya gelmesiyle oluşan yapıları ifade etmekte olup, aynı zamanda müşterek (ortaklaşa) yürütülen eylem ve süreçleri tanımlamak için kullanılmaktadır (TDK, 2025). İş birliği kelimesi ise, gaye ve menfaatleri ortak olan bireylerin oluşturduğu ortak çalışma (teşrikimesai) ile bir görevin birden fazla kişi tarafından yürütülmesi amacıyla kurulan organizasyonel birlikteliği ifade etmektedir (TDK, 2025). Birleşmiş Milletler'in 2016 yılında kabul ettiği 17 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefinden biri olan Amaçlar için Ortaklıklar, sürdürülebilir kalkınma için kamu, özel sektör, sivil toplum ve üniversiteler arasında çok paydaşlı iş birliklerinin güçlendirilmesini hedeflemiştir. Bu çerçevede, kurumlar arası iş birlikleri sürdürülebilir çözümler üretmede önem arz etmektedir (BMT, 2016).

Günümüzde yaratıcı sektörler içinde geliştirilen kolektif iş birliği modelleri, çok paydaşlı yapısıyla kapsamlı çözümler sunma potansiyeline sahiptir. Tasarımcılar, üniversiteler, özel sektör markaları ve yerel kadın kooperatifleri arasında kurulan iş birlikleri, özellikle kültürel değeri yüksek tekstil ürünlerinin yeniden yorumlanarak çağdaş tasarım anlayışına entegre edilmesinde etkili olmaktadır. Çok paydaşlı projelerde sorun alanlarının sürdürülebilir çözümlere ulaştırılabilmesi; sürecin başlangıcından itibaren tüm paydaşların birlikte düşünmesi, planlaması ve uygulama süreçlerine dahil edilmesiyle, kolektif çalışma prensipleriyle mümkün kılınabilmektedir. Bu prensipler; birlikte karar alma, ortak hedef oluşturulması, katılımcı yönetim anlayışıyla karar alma süreçlerinin paylaşılması, çalışanların sürece aidiyet duygusuyla katılımını sağlayacak şekilde öneri ve görüşlerinin dikkate alınması, çalışanların teklif ve önerilerine değer verilmesi, örgüt içi etkili iletişimin sağlanması, görev tanımlarının açık ve anlaşılır biçimde belirlenmesi ile görev dağılımının bireylerin nitelik ve yetkinliklerine uygun olarak yapılması gibi unsurları kapsamaktadır (Alaç vd., 2013: 141-146).

Mudo markasının yerel üreticiler, zanaatkarlar, kadın kooperatifleri ve tasarımcılarla gerçekleştirdiği iş birliği kapsamında, ülkemizin kültürel miraslarından biri olan Şile Bezi'nin "35 Mil ve Ötesi" kapsül koleksiyonunda kullanılması, geleneksel tekstil ürünlerinin sürdürülebilirliği, kültürel mirasın korunması, yaygınlaştırılması ve ekonomik değerini artırılmasında nasıl bir rol oynamaktadır? Sorusu cevaplandığında; kolektif iş birliğinin paydaşlar açısından önemi bu çerçevede oluşturulan kapsül koleksiyon, Şile Bezi'nin çağdaş moda anlayışıyla buluşturulması ve gelecek kuşaklara aktarılması açısından, söz konusu iş birliği modelinin başarılı bir örneğini sunmaktadır sonucuna varılmaktadır. Şile Bezi'nin tarihsel kimliğini ve kültürel değeri yeniden gündeme getirilirken; kadın emeğinin görünür kılınması, döngüsel moda yaklaşımı doğrultusunda yerel ve sürdürülebilir üretim modellerinin yaratıcı endüstrilere entegrasyonu, paydaşlar için stratejik bir önem taşımaktadır.

Görsel 15. Şile Bezi Kolektif Tasarım Merkezi Eğitimleri ve Şile Bezi üretimi (ŞBKTM, 2024).

Şile Bezi'nin kültürel bir tema, ekonomik bir varlık olarak devamlılığının sürdürülebilmesi, geleceğe aktarılabilmesi amacıyla; koleksiyonda kullanılan bezlerin tamamında, Şile Bezi üretim merkezinde, ilgili merkezde ve köy atölyelerinde üretilen kumaşların kullanılması hedeflenmiştir. Ancak enleri dar olması sebebiyle aksesuar tasarımları için kullanılması planlanmış, ağırlıklı olarak Şile Bezi üretim merkezinde yarı otomatik tezgahlarda üretilen geniş enli kumaşlar kullanılmıştır. Sayın Prof. Kemal Can'ın katılımıyla, Şile Bezi Kolektif Tasarım Merkezi Seminerlerinde konu kapsamında eğitimler verilmiştir.

Üniversite-sektör iş birliği kapsamında yapılan bu proje ile MUDO'ya, Şile Belediyesi'ne, Şile Bölgesi'ne ve MSGSÜ Tekstil ve Moda Tasarımı bölümünde verilen eğitime nasıl katkı sağlanmaktadır? İlgili taraflar için bu projenin görünenin ötesinde, daha derinde, özünde yatan başka bir anlamı var mıdır? Bu soruya cevaben, kapsül koleksiyon aracılığıyla, tasarımcılar, üniversiteler, markalar ve kadın kooperatifleriyle kurulan iş birliklerinin, paydaşlar açısından taşıdığı önem ve sektöre sunduğu katkılar değerlendirildiğinde, çok boyutlu bir etki yarattığı görülmektedir. Bu etkiler markalar açısından değerlendirildiğinde, sektör kuruluşları ekonomik büyüme ve yatırımlarla paralel olarak teknolojik yeniliklerin odağında konumlanmakta; üniversiteler ise bilgi üretimi, inovasyon ve yaratıcılığın temel kaynakları olarak öne çıkmaktadır. Endüstriyel iş birlikleri ve paydaşların güçlü yönlerinin bir araya getirilerek sinerji oluşturulması, son yıllarda stratejik bir gereklilik olmuştur. Üniversitelerde geliştirilen bilginin, iş birliği projeleri aracılığıyla uygulamalı araştırmaya dönüştürülerek üretim süreçlerine dahil edilmesi, sektörlerin rekabet gücünü artırmaktadır. Yaratıcı fikirlerin proje aşamalarında katma değerli ürünlere dönüştürülmesi, üniversite-sektör iş birlikleri aracılığıyla hızlanmakta, taraflar açısından daha somut ve faydalı çıktılar elde edilmesini sağlamaktadır (Bıyıklı, 2021: 25).

Üniversitelerin Ar-Ge faaliyetleri, sanayiye bilgi ve nitelikli insan kaynağı sağlayan kurumlar olarak önemli bir rol üstlenmektedir. Yaratıcı endüstriler ve markalarla kurulan iş birlikleri, üretilen bilgi ve tekniklerin uygulamaya geçirilmesine, akademik bilgi kaynaklarının oluşturulmasına, eğitim ve araştırmalara finansal destek sağlanmasına katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, sosyal sorumluluk misyonunun yerine getirilmesi, öğrenci ve akademisyenler için uygulama alanları sunulması, öncelikli sorun alanlarında çalışmalar yapılması, bölgesel kalkınmanın desteklenmesi ve öğrenci/mezunlar için istihdam alanlarının genişletilmesi açısından önem taşımaktadır (Kurt ve Yavuz, 2013: 52). Üniversite-sektör iş birliği kapsamında yürütülen projeler, ülke tekstil ve hazır giyim sektörüne birçok yeni fikir, ürün ve tasarımcı kazandırmaktadır. Bu projeler aracılığıyla, yeni uygulama yöntemleri geliştirilirken, endüstriyel üretim yöntemleri eğitim programlarına dahil edilmekte ve akademik araştırma ile çalışmalara öncülük eden veriler elde edilmektedir (Bıyıklı, 2021: 31).

Yerel yönetimler açısından ele alındığında, kültürel mirasın sürdürülebilmesi için iş birliği içinde yürütülen projelerin belgelenmesi, eğitim programlarıyla gelecek kuşaklara aktarılması, yurt içi ve yurt dışı festivallerde tanıtılması ve satışlarının artırılması, sürdürülebilir üretim modelleriyle desteklenmesi, markalaşarak ekonomik değere dönüşmesi, yerel istihdamı artırması ve kadın emeğini görünür kılınması, bölgenin kültürel turizm potansiyeline katkı sağlaması açısından belirleyici bir rol oynamaktadır (Temir, 2010: 307-308). Kadın emeğinin değerlendirilmesi ve ekonomiye kazandırılması açısından, kadın girişimcilerin ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik olarak hükümet, yerel yönetimler, STK'lar ve özel kuruluşların desteği ile gerekli altyapının oluşturulması önemlidir. Kadın kooperatiflerinin desteklenmesi, bilgilendirilmesi, yerel yönetim iş birliğiyle eğitimler sunulması, bu tür girişimlerin yaygınlaştırılması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için kamu teşviklerinin artırılması gerekmektedir (Yıldırım, 2020: 168). Bu bağlamda Şile Belediyesi Kolektif Tasarım Merkezi'nde verilen eğitimler ve iş birlikleri aracılığıyla kadın iş gücünün üretim sürecine dahil edilmesi, hem kadın istihdamına destek sağlanmasına hem de geleneksel üretim pratikleriyle çağdaş tasarım anlayışı arasında bir köprü kurulmasına olanak tanımaktadır. Kolektif iş birliği, ekonomik fayda üretmenin yanı sıra, sosyal sorumluluk, kültürel devamlılık ve çevresel sürdürülebilirlik gibi hedeflere ulaşılmasında da işlevsel bir araç olarak değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak, tekstil ve hazır giyim sektöründe tasarımcılar, üniversiteler, markalar, kadın kooperatifleri ve yerel yönetimler arasında kurulan kolektif iş birliği pratikleri; kültürel değerlerin korunarak gelecek kuşaklara aktarılmasına ve sürdürülebilirlik ilkeleriyle uyumlu üretim süreçlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına imkan tanımaktadır. Ayrıca yerel üretimin, kadın emeğinin desteklenmesine ve geleneksel üretim pratiklerinin yaşatılmasına katkı sağlayan bir model sunmaktadır. Hazırlanan Şile Bezi ve kapsül koleksiyon önerisi örneği ise, bu tür iş birliklerinin somut bir yansıması olarak kültürel değerlerin gelecek kuşaklara aktarımına olanak sağlayan bir değer olarak görülmektedir.

SONUÇ

Bu çalışmada, sosyal sorumluluk misyonu doğrultusunda, çok yönlü kültürel bir değer olarak Şile Bezi'nin gündeme getirilmesi, kültürel mirasın ve zanaatın korunarak tanıtılması ayrıca çevre dostu üretim modellerinin sürdürülebilirliği gözetilmiştir. Proje; yaratıcı sektörler, tasarımcılar, üniversiteler ve yerel kadın kooperatifleri arasında kurulan çok paydaşlı kolektif iş birliği modeliyle, kültürel değeri yüksek tekstil ürünlerinin geleneksel kullanım alanlarının ötesinde, çağdaş tasarım anlayışıyla yeniden yorumlanması ve ürün çeşitliliğinin artırılması aracılığıyla kadın giysilerinin günlük yaşamda çok yönlü olarak sunulması bakımından örnek teşkil etmektedir. Üniversitelerde geliştirilen bilginin yaratıcı fikirlerle katma değerli ürünlere dönüştürülmesi, üniversite-sektör iş birlikleri aracılığıyla sektörlerin rekabet gücünün artırılması, taraflar için somut ve fayda odaklı çıktılar üretmesi bakımından önem taşımaktadır. Akademik bilginin yaratıcı endüstrilere aktarımı, eğitimde uygulamalı öğrenme, yeni araştırma alanlarının gelişimi ve bölgesel kalkınmayı destekleyeceği gözlemlenmektedir. Yerel yönetimler için kültürel miras projeleri, tanıtım, eğitim, istihdam, markalaşma ve turizme katkı açısından önem taşımaktadır. Şile Bezi kapsül koleksiyon önerisiyle, kadın emeğinin değerlendirilmesi ve geleneksel üretimin çağdaş tasarım anlayışla buluşturulması hedeflenmiştir. Bu bağlamda, Şile Belediyesi Kolektif Tasarım Merkezi örneği, kolektif iş birliğinin somut bir yansıması olarak; kültürel değerlerin gelecek kuşaklara aktarılmasına, sosyal, kültürel ve çevresel sürdürülebilirliğe katkı sağladığı görülmektedir. Gelecekte hayata geçirilecek yeni projelerle, Şile Bezi'nin sürdürülebilirliği sağlanmalı ve yerel üretim özendirilerek desteklenmelidir. Bu bağlamda dokuma tezgahlarının çoğaltılması, atölye ve üretim şartlarının iyileştirilmesi ve dokuma yapan kişi sayısının artırılması önemli adımlar olacaktır. Şile Bezi gibi kültürel değerlerin yaratıcı endüstrilere entegrasyonu, kültürel sürdürülebilirlik ve ekonomik kalkınma açısından önem arz etmektedir. Bu doğrultuda, ilerleyen süreçte dijital pazarlama, kolektif ve çevre dostu üretim yöntemleri, kurumsal eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları ile kültürel aktarım modellerine odaklanılması önerilmektedir. Akademik çevrelerin katkısıyla, gelecek nesiller için Şile Bezi konusunda uzmanlaşacak akademisyenlerin yetişmesi adına gerekli ortam ve kurumların oluşturulması önem taşımaktadır. Üniversitelerin ilgili bölümleri, tasarımcılar, öncü modacılar ile yapılacak ortak çalışmalar ve düzenlenecek

yarışmalar aracılığıyla, Şile Bezi'nden yapılan ürünlerin sürdürülebilir yaklaşımlarla yeniden yorumlanması ve üretilmesi mümkün kılınacaktır. Günümüzde ve gelecekte; dijitalleşmenin sunduğu olanaklar aracılığıyla üreticilerin doğrudan tüketiciyle buluşması sağlandığında, ürünlerin kültürel arka planı, hikaye anlatımı ile zenginleştirilerek uluslararası pazarlarda daha güçlü bir konum elde etmeleri sağlanmış olacaktır.

EXTENDED SUMMARY

Introduction

This study was created as a result of the realization of the capsule collection titled “35 Miles and Beyond” consisting of limited edition garments specially designed with Şile Cloth, one of the cultural heritages of our country, woven in the production center affiliated to Şile Municipality, within the scope of the university-industry cooperation protocol between Mimar Sinan Fine Arts University and MUDO Retail JSC, a long-established and innovative clothing brand of Turkey. By taking social responsibility through the collection, it is aimed to bring a multifaceted cultural theme and economic value belonging to these lands to the agenda, to contribute to their protection and transfer to the future; to address how the traditional art of weaving can be integrated with the modern understanding of clothing, to support women's labor and labor, to revitalize local production, to support environmentally friendly production models and to pave the way for new ideas in line with approaches to protecting cultural heritage.

Method

This study was carried out using qualitative methods, case study analysis and descriptive analysis techniques; and was supported by the opinions and observations obtained from the project partners throughout the process. The sample study, which was carried out within the scope of university-industry collaboration, presented the processes and results of the capsule clothing collection named “35 Miles and Beyond” designed with Şile Cloth. Through the collection, the protection of cultural heritage and craftsmanship, the current position of Şile Cloth within its historical and cultural context, its integration into contemporary clothing design and the sustainability of environmentally friendly production models were addressed with a multidimensional approach.

Findings and Results

The capsule collection titled “35 Miles and Beyond” prepared with university-industry collaboration is one of the successful examples of traditional weaving culture blended with contemporary fashion. This initiative is an example of how the traditional weaving Şile Cloth is not just a fabric; it is a tool that carries cultural memory, women's labor and local development, and how it can be evaluated with a sustainability approach in the field of design. In the future, it has been determined that opening up local values such as Şile Cloth to the world with their stories and integrating them into creative industries can be an important dynamic in terms of both preserving cultural diversity and economic development. It is recommended that future studies focus on strengthening traceability and certification tools based on sustainability principles, digital market strategies aimed at increasing the competitiveness of local and cultural products in the global market, sustainable and collective production model, digital transfer model, corporate education model and cultural transfer models such as master-apprentice model.

Discussion and Conclusions

In this study, in line with the social responsibility mission, the multidimensional cultural value of Şile Cloth was brought to the agenda within the scope of university-industry cooperation, the preservation and promotion of cultural heritage and craftsmanship, and the sustainability of environmentally friendly production models were observed. Today, the multi-stakeholder collective cooperation model established between creative sectors, designers, universities and local women's cooperatives is effective in reinterpreting textile products with high cultural value beyond their traditional areas of use with a contemporary design approach and

presenting them in a wider range. In this context, the transformation of knowledge developed at universities into value-added products with creative ideas is gaining momentum through cooperation, increasing the competitiveness of sectors and producing concrete, benefit-oriented outputs for the parties. It is observed that the transfer of academic knowledge to creative industries will support applied learning in education, the development of new research areas and regional development. Cultural heritage projects are important for local governments in terms of promotion, education, employment, branding and contribution to tourism. For future studies; Şile Cloth should be kept alive and local production should be encouraged. In this context, weaving conditions should be improved and the number of looms and craftsmen should be increased. The integration of Şile Cloth into creative industries is important in terms of cultural sustainability and economic development. With the contribution of academic circles, the necessary environment and institutions should be created to train academics who will specialize in Şile Cloth for future generations. Through joint projects to be developed with relevant departments of universities, industry experts and fashion designers and design competitions to be organized, Şile Cloth will be reinterpreted and produced with a contemporary design approach in line with sustainable approaches, beyond being just an authentic cultural element.

KAYNAKÇA

- Alaç, A.E., Buçak, M., Dağlar, M., Doğan, E., (2013). "Kolektif Çalışma Becerisi", Güvenlik Sektöründe Operasyonel Yöneticilik, Nobel Yayınları (pp.137-152)
- Bayburtlu, Ç. (2017). "Şile Bezi'nin Yeniden Yorumlanması ve Özgün Ürünlere Dönüştürülmesinin Önemi", International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS), 2017:Vol.3 e-ISSN : 2458-9381 ISSN, s.449-460, 26.04.2025 tarihinde <https://www.ulakbilge.com/makale/pdf/1574944578.pdf> adresinden alındı.
- Cebeci, D., T. (2022). "Şile Bezi Dokumacılığının Tarihsel Yolculuğu", International Social Sciences Studies Journal Open Access Refereed E-Journal, Year: 2022 ,Vol: 8, Issue: 95, PP: 599-610, 26 04.2025 tarihinde https://sssjournal.com/files/sssjournal/1191283821_9_95_ID3860_Cebeci_599-610.pdf, adresinden alındı.
- Çeçindir, N., Arga Ş., M., Çileroğlu, B. (2023). "Geçmişten Geleceğe Kültür Bağı: Ehrama Dokunuşlar Sergisi, Yeni Fikir Dergisi", 15(30), 39-48, 12.04.2025 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yenifikirjournal/article/1313731>
- Er, B. ve Kara, S. (2019). "Somut Olmayan Kültürel Miras Kapsamındaki El Sanatları Ürünlerinde Sürdürülebilirlik", Ulakbilge, 42, s.755-763. 12.04.2025 tarihinde <https://www.ulakbilge.com/makale/pdf/1574944578.pdf> adresinden alındı.
- Er Bıyıklı, N., Saatçioğlu, K., Yaykırın Sezgin, S. E., Celik, S. (2024). Sürdürülebilirlikte İleri Dönüşüm ve Kolektif İş Birliği Örneği; "Re-Love". Art-E Sanat Dergisi, 17(33), 271-287, 26.04.2025 tarihinde https://dergipark.org.tr/tr/pub/sduarte/article/1446195#article_cite adresinden alındı.
- Er Bıyıklı, N. (2021). "Tekstil Ve Moda Tasarımı Eğitiminde Sektör İş Birliğiyle Yürütülen Tasarım Projelerinin Taraflar Açısından Önemi". Yıldız Journal of Art and Design, 8(1), 23-32. 26.04.2025 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yjad/issue/64307/850266> adresinden alındı.
- Erol, F., (2024). "Denim Giysi Tasarımında Çevre Dostu Yaklaşımlar Ve Bir Kapsül Koleksiyon Önerisi", s.32, Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Sanatta Yeterlik Tezi.
- Dessein, J., Soini, K., Fairclough, G. ve Horlings, L. (2015). "Culture in, for and as Sustainable Development, Conclusions from the COST Action IS1007 Investigating Cultural Sustainability", Jyväskylä Üniversitesi, Finlandiya, s.8, 08.05.2025 tarihinde <https://www.culturalsustainability.eu/conclusions.pdf> adresinden alındı.
- Erim Usluca, Ö., Demir, H., & Gezicioglu, F. Y. (2017). Kültürel Mirasın Yaşatılmasına İlişkin Paylaşımlı Bir Çalışma" Mezitli Dokuma Projesi. *İdil Dergisi*, 6(s 2937).
- Fletcher, K., (2014). "Sustainable Fashion and Textiles Design Journeys" Second Edition, Routledge, Taylor & Francis Group London And New York, s.174-175

- Gezicioğlu, F. Y., Atalayer, G., Yalçın, M. B., Demir, H., Erim, Ö. U., Balota, B., & Vardar, M. (2022). Kültürel Bir Mirasın Canlandırılması Üzerine Deneyisel Atölye Uygulamaları-1-“Sedefli Battaniye İçin Usta Öğretici Eğitimi”. *Görünüm*, (12), 15-34.
- Hoşkara, Ş., Lombardi, A., Doğaner, S. (2021). Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına Ulaşmada Kültürel Mirasın Korunması ve Yönetiminin Rolü: Disiplinlerarası Bir Yaklaşım, Gazi Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi, 36:4,1963-1975 27.04.2025 tarihinde https://dergipark.org.tr/tr/pub/gazimmfd/issue/64589/800950#article_cite adresinden alındı.
- İSMEP6,(2014).“Kültürel Mirasın Korunması”, İSMEP Rehber Kitaplar Beyaz, Gemi Sosyal Proje Ajansı, s.11
- Saatçioğlu, K., Er Bıyıklı, N., ve Yaykırın Sezgin, S. E. (2021). Tasarımda Sürdürülebilirlik Anlayışı ile Bir Değer Yaratmak: Kültürel Miras Kavramı. *STAR Sanat Ve Tasarım Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 138-156. 31.03.2025 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/stardergisi/issue/66545/1011776> adresinden alındı.
- Kipöz, Ş. ve Atalay, D. (2015). Etik modanın temsiliyeti bağlamında vaatleri ve çelişkileri: ‘etik moda’ ne kadar etik sunuluyor?, *Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, 14, 101-115. 31.03.2025 tarihinde https://dergipark.org.tr/tr/pub/yedi/issue/21847/234894#article_cite adresinden alındı.
- Kurt, Ü.,Yavuz, M.,(2013).“Üniversite Sanayii İşbirliği: Dünü, Bugünü, Geleceği”, Süleyman Dermirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 17(1), Özel Sayı, 50-57. 04 05.2025 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sdufenbed/issue/20800/222071> adresinden alındı.
- Öksüz Kuşçuoğlu, G.,veTaş,M. (2017). “Sürdürülebilir Kültürel Miras Yönetimi”, *Yalvac Akademi Dergisi*, 2(1), 58-67. 08.05.2025 tarihinde https://dergipark.org.tr/tr/pub/yalvac/issue/32621/334791#article_cite adresinden alındı.
- MEB, (2012).T.C. Millî Eğitim Bakanlığı El Sanatları Teknolojisi, Şile Bezi Dokuma, Ankara. Ss 2-27).
- Nas, E. (2022). “Ürün Tasarımında Kültürel Sürdürülebilirlik Ve Özgün Değer”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24 (ÖZEL SAYI), 81-99. 26 04.2025 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deusosbil/issue/74302/1190378> 08.05.2025 tarihinde adresinden alındı.
- Onur, A., D. (2020). “Oya Örucülüğünün Nesiller Arası Aktarımının Sağlanmasında Kurumsal Ve Kolektif Tasarım Kültürünün Rolü”, *DergiPark Akademik, Milli Folklor, Yıl 2020, Cilt: 16 Sayı: s.128, 244 - 259, 26 04.2025 tarihinde* https://dergipark.org.tr/tr/pub/millifolklor/issue/58685/847538#article_cite adresinden alındı.
- Öndoğan Z.ve N., Mıncı, D.,2024:İİ, (2024).“Anadolu Motiflerinin Çağdaş Desen Tasarımlarına Yansımaları”, Iksad Publications, Ankara / Türkiye tarihinde <https://iksadyayinevi.com/wp-content/uploads/2024/10/ANADOLU-MOTIFLERININ-CAGDAS-DESEN-TASARIMLARINA-YANSIMALARI.pdf> adresinden alındı.
- Paralı,Y.,A.(2023).“Moda Tasarımında Kültürel Sürdürülebilirlik Ve Kültür Odaklı Tasarım Süreci”, *New Era International Journal Of Interdisciplinary Social Researches*, Vol8(2023) Issue:17, ISSN 2757-5608, s.144, https://www.academia.edu/110566171/Moda_Tasariminda_Kulturel_Surdurulebili_rli_k_Ve_Kultur_Odakli_Tasarim_Sureci_26_04.2025_tarihinde_alindi.
- Temir, Ş., R., (2010). “Geçmişten Günümüze Şile ve Şile Bezi”, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü Sanat Eserleri Dizisi:481, Ankara
- Türkoğlu, İ. (2020). “Sürdürülebilir Kalkınmada Kültür Mirasının Yeri Ve Önemi”, *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 20, Temmuz 2020, s. 117-143. 01.04.2025 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1164814> adresinden alındı.
- Uğurlu, S., S.,(2022). “Türkiye Dokuma Atlası:Anadolu’nun Miras Kumaşları”, Cumhurbaşkanlığı Yayınları, 29. 04.2025 tarihinde <https://www.turkiyedokumaatlası.com/dokuma.php> adresinden alındı.
- Uğurlu, S., S., (2022). “Anadolu Dokumacılığının Günümüzdeki Durumu”, *Türkiye Dokuma Atlası: Anadolu’nun Miras Kumaşları*, 29. 04.2025 tarihinde <https://www.turkiyedokumaatlası.com/dokuma.php> adresinden alındı.
- Uzgidim, G. (2024). “Kültürel Mirasın Sürdürülebilirliği Kapsamında Tekstil Eserlerde Belgeleme Çalışmalarının Önemi”, *Uluslararası Dorlion Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Vol./Cilt: 2 /

- Issue/Sayı:2 Aralık2024, ss.524-543. 31.03.2025 tarihinde <https://dorlionjournal.com/index.php/pub/article/view/90> adresinden alındı.
- Yaşar, N. ve Önlü, N. (2022). “İzmir’in gelecek kuşaklara mirası Ödemiş ipeklileri ve Tire Belediye dokumalarının son durumu”. *yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, İzmir Özel Sayısı, 111-122. s121. 26 04.2025 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yedi/issue/71473/1144290> adresinden alındı.
- Yetmen, G. (2022),“Geleneksel Şile Bezi’nin Sürdürülebilir Tasarım Anlayışı İle Yeniden Markalaşması Önerisi”, SDÜ ART-E Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi, Aralık22’ Cilt:15 Sayı:30, ISSN 1308-2698, s.1329, 26 04.2025 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sduarte/issue/73845/1176580> adresinden alındı.
- Yıldız Altın, K. (2022). “Bir Kültürel-Yaratıcı Endüstri Modeli Olarak Sümerbank Nazilli Basma Fabrikası”. *Folklor Akademik Dergisi*, 5(1), 169-183. 1087998 26 04.2025 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/folklor/issue/69545/1087998> adresinden alındı.
- Yıldırım, P., D. (2020).: “Kırsal kalkınmada kadın kooperatiflerinin rolü:Ahatlı kadın kooperatifi örneği”, ETÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, s,11, 05.2025 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/etusbed/issue/56704/773656>
- Çevrimiçi. (2016). BMT, 03.05.2025 tarihinde <https://turkiye.un.org/tr/sdgs/17> adresinden alındı.
- Çevrimiçi. (2022, 29 Haziran). ELLE Türkiye. *Gaziantep’in Kutnu Kumaşı, Dior’un İlkbahar-Yaz 2023 Koleksiyonunda*. 08.05.2025 tarihinde <https://www.elle.com.tr/moda/moda-haberleri/gaziantepin-kutnu-kumasi-diorun-ilkbahar-yaz-2023-koleksiyonunda> adresinden alındı.
- Çevrimiçi. (2022, Haziran 27). İSTKA, 03.05.2025 tarihinde <https://www.istka.org.tr/haber/sile-bezi-hunerli-ellerde-hayat-buluyor> adresinden alındı.
- Çevrimiçi. (2020, Ağustos 28). İSTKA, 09.06.2025 tarihinde <https://www.istka.org.tr/haber/sile-bezi-kirsal-kadin-kooperatifi-projesi-desteklenecek> adresinden alındı.
- Çevrimiçi. (2025, Nisan 27). WCED, 27.04.2025 tarihinde <https://sdgs.un.org> adresinden alındı.
- Çevrimiçi. (2022, Temmuz 21). Kutnia, 03.05.2025, tarihinde <https://gso.org.tr/tr/haberler/gso-heyetinden-kutnia-ceosu-julide-konukoglu-na-tebrik-ziyareti-1574.html> adresinden alındı.
- Çevrimiçi. (2024, Mayıs 08). Culture 21: Kültür İçin Gündem 21 (Agenda 21 for culture) 27.04.2025 tarihinde https://www.agenda21culture.net/sites/default/files/files/documents/multi/ag21c_tr.pdf,adresinden alındı.
- Çevrimiçi.(2003).SOKÜM, Somut Olmayan Kültürel Miras Enstitüsü, 03.05.2025 tarihinde <http://www.sokumenstitusu.org.tr/AltMenu/8/Koruma> adresinden alındı.
- Çevrimiçi. (2025 Nisan27).Sürdürülebilirlik,<https://www.merriamwebster.com/dictionary/sustainability>
- Çevrimiçi. (2016). T.C.Ş.K 01,05.2025 tarihinde <http://www.sile.gov.tr/sile-bezi> adresinden alındı.
- Çevrimiçi. (2025, Haziran 03). TDK Sözlükleri, <https://sozluk.gov.tr>
- Çevrimiçi. (2021).TPK,25.05.2025 tarihinde <https://www.turkpatent.gov.tr/cografi-isaret> adresinden alındı.
- Çevrimiçi. (2025, Nisan 29). TDA, 2021:88. <https://www.turkiyedokumaatlasi.com/basinda.php>
- Çevrimiçi. (2017).TPK, 26.05.2025.tarihinde <https://ci.turkpatent.gov.tr/Files/GeographicalSigns/272.pdf> alındı.
- Çevrimiçi. (2003, Nisan 17). UNESCO ICH., (2003).“Somut Olmayan Kültürel MİRASın Korunması Sözleşmesi”, s.2, 27.04.2025 tarihinde <https://ich.unesco.org/doc/src/00009-TR-PDF.pdf> adresinden alındı.
- Çevrimiçi. (2023). 03.05.2025, <https://www.hafta.com.tr/sadece-bir-kumas-degil-kulturel-miras-haberi-705019>
- Çevrimiçi. (2025). ŞİLE:10.05.2025 tarihinde <https://sile.bel.tr/tr/sile-rehberi/sile-tarihi-yapilari/> adresinden alındı.